

9 IV 1900

Viljemova zgodovina! —

Naravnih knjig popravi, kar sem morda zgrešil. Ko sem Van
pisal, sem imel knjigo Jovančičeve ravno pred seboj in
zato ^{sem} posredal par besed o nji; tega bi Van se bil
smel zvesti. Tistem Jovančiču namenu, o prejšnjem pregledu
Simfonije se nekat. Ne vem, kakšni so bili moji
izrazi, a poven se nekat, da ga sem in vije od nekih
kronjskih literatorov. — Ker sem predvčeršnjem
pisano zaključil, ne da bi ga zavrnil, sem Van pozabil
omeniti, da vlada med ljubljanskimi in „Dunajskimi“
literati zelo napeto razmerje. Nam to ni ne škoda.
Molite se namreč, se mislite, da smo mi prav
tako filialisti in „ubetlegen“, kakor oni „Dunji“.
O tem Van morda sploh več pisati. Tam doli mi
zdaš miti snega, a miti snega samega talenta. Govorila
jeva zgodnja novela je bila siva, a škerca se je
docela postročil. Z Jovančičem era mi pisala
nekaj grešit, in to ga je napravilo čisto in sebe,
da ne gozda več ne sebe in ne nikogar... Ali ste
je videli pravi Kellijev? To je nekaj čudovitega.
Z kakim vod je napisal Kellij? To je škandal.
Taki se daj piše o pravih, ki stoji poleg
Kellijev ali nad njim, — a vsekakor govoro nad
gregorčičem, Kellijem itd. O Kelliju pišem ga
narad nekaj lahkega. — Ker se tice sekadence
bi Van moral razložiti svoje nazore tudi bolj
obširno, da bi ne ne razumel naprečno. Jaz sem
jo dimal koliko časa, da sem se naposled utrudil.
To je mestni prah, mestna nervoznost; vsi najmanjši
komaj črti črti se prebiravajo v neizmernost;
premik nima drugega dela, kot da beka po samem
sebi; on je egoist, ali egoist hite vrste, ki je
najneumnostnejša in na prvi pogled očitno bezgledna.
Kaj hoče doseči — zise namreč? Na tega in nekaj
hoče vplivati z razpisovanjem in razlaganjem
kličih črtov, ki jih črti in razume komaj on

sem, a ki nimajo za druge ljudi nobenega pomena?
Da vam povem na kratko: magosa in smiselna
se mi zdi samo ali tista tendencijsna umetnost
Gygala, Tolstega itd., ki kaže umeljaviti socialne
politične ali filozofske ideje s silnimi redskimi
lepote, — ali pa umetnost slavskih Gorkov, Skate
apenrejša, Gorkhejša itd., ki ima samo redsko
tine in etične smotke ... Umetnost nekaterih
dekadentov pa je mučenja samega sebe in pri
nekaterih spletki nič drugega kot igranje z igrami...
Na vsak način pa je dekadence mnogo koristila;
veled njenega vpliva je postalo instituciranje
globokije in fineje in izprejanje nijancirano
in izvirno. To zadnje je njena največja zasluga,
z nekaj posebnostmi pri Plavencih in Slavatih, — pa je
postala zadnje čase premišljiva in prilagodljiva jeziki
grozno sablonski. — Pa nekaj, — in to je
glavni vzrok, da so mi izgubili katoličanstvo
dekadence postali zaporni. Pri nas tam doli
je podoba reformacije in revolucije politice
socialne, v vaem javnem življenju, in
tej reformaciji mora delati literaturna pot.
Vse je v blatu pri nas doma. Tista clanka,
ki se imenuje liberalna, je korumpirana do
nohtov in nagadufarika nič manj kot
ferska drnkál. Klike v politiki in lite
raturi. Časih me to ni skubelo, ali danes
vam povem, da mi je zelo težko pri srcu, če
pomislim, kakšna prilagodnost se priljublja
našemu kmečkemu narodu. Ta narod nameni
gineva in izgubira. Na Dolenjskem so nekateri
nasi že skoro belz moškega prebivalstva; — vse
gre stara ter se izgublja za gmirom. Na Gorenjskem
ko ob lekovinjem ljudestem iteltju brikhat vec
Nemcev kot jih je bilo pred desetimi leti.

Samo na Kraljevskem in na Gevitskem se ljudje
že silo drže, ali tudi tam je sloves veliko
narodnega ponosa pa ni čisto nič. Ako pojdejo
skrami dalje kakor grede, nas čy Ivedo let
splot ne bo več. Na Slovatskem je skoro že
slabše. Tam je narod popolnoma neizobražen
in demoraliziran celo bolj kot pri nas. Tu ^{in v slovenski}
Tudi Slovake - posebno v Slavoniji, v Trimerju
in v Krajini se selijo in izumirajo. - Zdarj pa
pregledajte naše časopise in naše literaturo!
Tisti nemški narod je navezan sem nase, - spom-
nijo se ga klake šele ob velikih. Posebno na
Slovatskem nima niti edna stranka najmanjše
gube z narodom samim. Kadar sem čital o kakem
shodu, mi je bilo hudo; ti shodi so karikaturni,
narod ne razume niti pravaške, niti nagodbene
politike, ne razume splot ničesar. Živi in
umira kakor živina; politiki in literatje
se igrajo z njim, zlorabljajo njegovo ime. - Glejte,
kadar se berej spominim na razume tam doli,
se mi zdi naša naloga tako težka in velika,
da nimam niti časa niti volje, ukvarjati
se s - Przybickiewskim! - To je tudi vzrok,
da imam tako silno goro nad ljubljanskimi
literati. Nikere je čisto novaden besec. On
misl; da je presede kakih novih idej - kje so
kake ideje? V eni sami št. „Arbeiterzeitung“ jih
dobim izražene vse skupaj lepše in preciznejše.
Nikere je tudi literat, ki ga čitajo zdarj
(o njegovih prijateljstvih kramb baladab ne govoriim)
najmanj, zdarj on je vse prej kot slovenski
poet. Gre rikat enjete in ljudi ga svoja dela
na - Ručko!! Boga mi, kajel bi ga za naša.
Taki ljudje nimajo doma; pišejo samo zato, da
pišejo, a to ni nič... Človek piše, ker ima
ljudem kaj povedati. To je stara fraza, pa je

prokleto malo znanja. — Vredim²⁰ je vnaprej svoje
konedrži, ki jo pišem v tem času; in nje boče
videli, kako zdaj jaz mislim o literaturi. —
Ali mi bilo preveč? Zagrizel sem se
in tako se je pisano zveloklo. — — — Ej, na Vasim
lepen zivljenju vam čestitam. Zivim kakor
starec, a sam ne sem zakaj; prebrgal sem vse
svoje zveze po Ljubljani in drugod, in nejemite
mi, samostarene je pustbo, posebno če ga človek
ni navajen. Sploh pa izmakle! — jaz nisen poznal
nobene, da bi v istinirajetih duh ne zapozil
kaj emesnega in zoprnega na nji, — ker me je
v enem samem hipu ohladilo in celo razjariło
povrh. Eno samo sem imel misel revidno sed,
njen zvečaj in njeno ime najbete v „Rudi“; ali
zgradi ene same emesine kretnje sem jo pustil
in zdaj mi je jako žal; hotel sem jo pisati,
a ho sem zvegal, da je iskala pri premijeri
moje vrne, sem to stvar opustil. — — —

Zakaj pa niste Schenknerja energično prijeli?
Če stvar vzame, jo medu nerkinim v starih
mesecih, — ho bi bili zahtevali, da se zapiše — pogodbi.
Jaz napravim vselej tako. — Ho Dunaji življenje
ni bogve kako drago. Izplača se (no sitno izplača)
3 dneva kronama na dan. Planovanje se dobi
(v predmestnih seveda) za račun 10 fl. Je gre, —
pomagamo drug drugemu. Jaz, kakor sem že rekel,
se ukvarjam z žurnalistično in ho me drži
nad vodo, da nimen zunicom tistih prokletih
skubi, ki so me moile ki leta ker mi vzele
veaj polovico krvi in veselja. Če pridete dol,
vas vprejnemo z gostavami. Takaj je malo
poštenih ljudi in veak pizastek nam ho na
nabod. Saj vas ho kedaj videli — samostaniti
vender ne boče preveč? In kedaj boče tudi
spoznali, da nagoi nam in vasi ne hodijo navestij;
navestijja so šivni pra samo nesodni izrazi.
2 okt. sp. 4. J. v. D. D. D.

Ad Ms 1113. D33, 3.2

Velesenzina gospodina

Zofka Kveder

Prag.

Kr. Vinohradj

8.5.1900

Palackého kr. 53/III.

